

Senmiddelalderens boligindretning i Aalborg Nørregade 25

I foråret 2015 udgravede Nordjyllands Historiske Museum en senmiddelalderlig bygning beliggende Nørregade 25 i Aalborg. Bygningen var velbevaret og boligindretningen kunne derfor undersøges, og det påvistes, at bygningen har været indrettet efter samme type som flere andre gavlhuse i Aalborg og i Nørrejylland. Typen af indretning kaldes for *den norrøjske planløsning*, og den er beskrevet af den kyndige arkitekt H. H. Enqvist.

Nørregade 25 ligger i den østligste udkant af middelalderbyen Aalborg. På adressen ligger en bindingsværksbygning med gavlen vendt mod Nørregade. Bygningens bindingsværk er beskrevet i den foregående artikel. I forbindelse med renoveringen gav bygningens ejer venligst tilladelse til at udtage fem boreprøver fra bygningens stolper. De dendrokronologiske dateringer viste, at bygningen var opført i 1680'erne. Gulvlagene fra denne bygning var ikke bevaret, og kun enkelte af de oprindelige syldsten var tilbage.

Renoveringen berørte de øverste 40 cm kulturlag, som derfor skulle udgraves. Museet fik derved mulighed for at undersøge forgængerbygningen. Den var opført i 1400-tallet på meget store syldsten, som endnu lå bevaret på deres plads. Bygningen havde omtrent samme udstrækning som den efterfølgende: 6 x 12 meter. Der var ikke bevaret spor efter bygningens konstruktion, men syldstenene viste, at den sandsynligvis var opført i fuldt udviklet bindingsværk som den nuværende bygning.

De fleste gulvlag fra bygningen samt spor efter to skillevægge var bevaret. Den ene skillevæg har fungeret i hele husets brugstid. Bygningen har været indrettet efter *den norrøjske planløsning*, samme type indretning som ses i 1500-tallet i flere andre gavlhuse i Aalborg og i Nørrejylland.



Stuens ildsted ses i forgrunden, bagved ses aftrykket efter forstuens kakkelovn. Arkæologen står på forstuens kridtgulv.

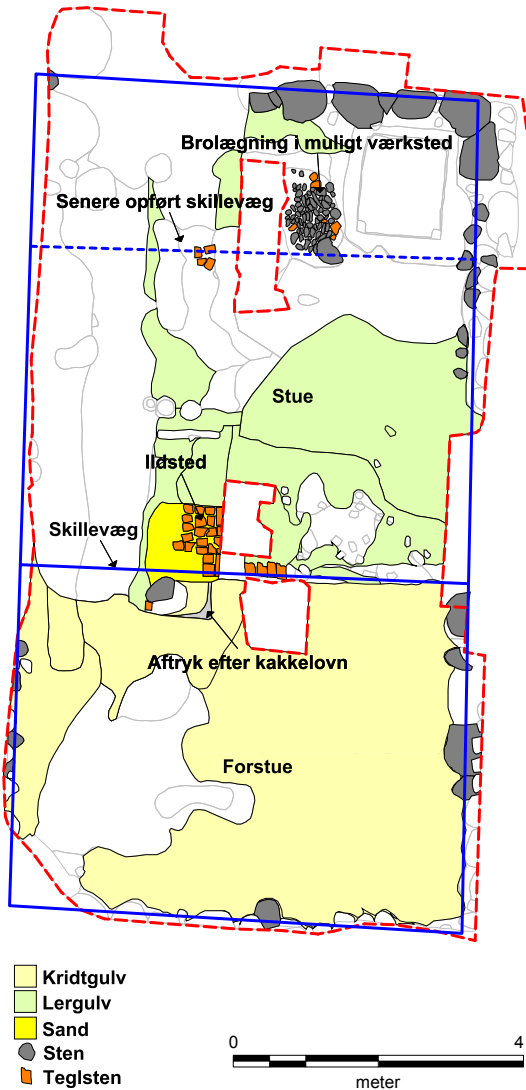
Bygningens indretning

Forrest ud mod gaden var forstuen, et repræsentativt rum med aktiviteter som butik eller håndværk. I Nørregade 25 har dette rum haft et massivt gulv af faststampet kridt. Bag ved forstuen lå stuen, bygningens private rum. Stuen har også fungeret som køkken og soveværelse. Rummet har været hovedrammen for beboernes daglige familieliv. I Nørregade 25 har stuen haft et lergulv,



Nederst i billedet, til højre og venstre, ses middelalderbygningens meget store syldesten.

Udgravningsplan med angivelse af de forskellige gulvlag i bygningen.



der er blevet repareret af flere omgange. Desuden er stuen på et tidspunkt blevet opdelt i to rum, således den bagerste del kunne bruges som værksted.

Husets centrale ildsted har været i stuen, i Nørregade 25 ses ildstedet som en teglbelagt flade med spor efter varmen fra ilden. Hovedildstedet har foruden varmekilde været familiens madlavningsild. Fra stuens centrale ildsted har man kunnet fyre ind til en kachelovn, som har opvarmet forstuen. I Nørregade 25 kunne aftrykket efter kachelovnen tydeligt ses i forstuens kridtgulv. I bygningens nedbrydningslag fandtes der skår af lerkakler, som har været indsat i kachelovnen.

Indtil nu har vi ment, at *den nørrejyske planløsning* var i brug fra senmiddelalderen og frem til omkring 1600. Udgravninger fra Aalborg har vist, at typen kan dateres tilbage til slutningen af 1300-tallet. Der er ikke spor efter store ombygninger i bygningen fra Nørregade 25, så man må derfor formode, at *den nørrejyske planløsning* her har været i brug helt frem til 1680'erne, hvor den nuværende bygning bliver opført. Denne middelalderlige boligform har derfor været i brug i mange år efter middelalderen, side om side med mere moderne boligformer.

Litteratur

Engqvist, H.H. 1986: Jyske gavlhuse, in: Grønnegade 12 i Ribe (red. S.M. Søndergaard m.fl.). Ribe.

Dendrokronologisk datering

Skalk dendrorapport WM2453.